Силабус освітнього компонента
Програма навчальної дисципліни

Блокчейн та смарт-технології в електронному документообігу

Шифр та назва спеціальності
257 – Управління інформаційною безпекою

Інститут
ННІ комп`ютерних наук та інформаційних технологій (320)

Освітня програма
Управління інформаційною безпекою

Кафедра
Кібербезпеки (328)

Рівень освіти
Бакалавр

Тип дисципліни
Спеціальна (фахова), Обов'язкова

Семестр
7

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

ЄВСЕЄВ Сергій Петрович

serhii.yevseiev@khpi.edu.ua
Доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри кібербезпеки НТУ «ХПІ».

Кількість наукових публікацій: понад 350, з них патентів на корисну модель 42, 17 монографій, з яких 9 колективних монографій, 31 навчальний посібник, з яких 4 з грифом Міністерства освіти і науки України, 163 статті у закордонних виданнях та фахових виданнях України, з них 61 у наукометричній базі Scopus. Провідний лектор з дисциплін: «Менеджмент інформаційної безпеки», «Введення в мережі», «Безпека банківських систем» , «Гібридні війни та національна безпека», «Аудит та моніторинг корпоративних мереж», «Blockchain: основи та приклади застосування», «Основи смарт-контрактів», «Основи кібербезпеки» у студентів бакалавріата та магістратури, Розділ «Методи і технології моніторингу та аудиту інформаційної безпеки», «Методи побудови постквантових криптосистем», «Новітні технології забезпечення кібербезпеки на основі технології блокчейн» для аспірантів
Детальніше про викладача на сайті кафедри

ВОРОПАЙ Наталя Ігорівна

voropay.n@gmail.com
Кандидат технічних наук, доцент кафедри кібербезпеки НТУ «ХПІ».

Автор понад 30 наукових та навчально-методичних праць.. Провідний лектор з дисциплін: «Технології програмування Ч.1», «Децентралізовані системи», «Захист об′єктів критичної інфраструктури» , «Антивірусний захист інформації», «Блокчейн та смарт-технології в електронному документообігу».
Детальніше про викладача на сайті кафедри

Загальна інформація

Анотація

Блокчейн – новітня технологія, інтерес до якої зріс разом з популярністю криптовалют. Але є десятки інших способів використання блокчейна у відриві від криптовалюти. Блокчейн-технологію відносять до головного технологічного прориву з часів винаходу Інтернету. Навчальна дисципліна "Блокчейн та смарт- технології в електронному документообігу" є обов'язковою навчальною дисципліною.

Мета та цілі дисципліни

Засвоєння теоретичних основ використання блокчейн технології, основи криптовалют та смарт-контрактів в електронному документообігу. Вивчення дисципліни сприяє освоєнню принципів застосування криптографічних методів у блокчейн технологіях; знання основних принципів криптовалют; основні обмеження та ризики створення та використання криптовалют; ознайомлення з методологічними основами розробки та функціонування блокчейн платформ.

Формат занять

Лекції, лабораторні роботи, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

КЗ–3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
КЗ–4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
КЗ–5. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
КЗ–6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
КЗ–7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології та формувати систему інформаційно-аналітичного забезпечення підтримки прийняття управлінських рішень щодо системи управління інформаційною безпекою.
ФК-2. Здатність аналізувати та визначати політику та стратегії забезпечення захисту інформації.
ФК-3. Проектувати системи управління та захисту інформації на підприємстві установі, організації.
ФК-5. Здатність узагальнення вітчизняного та закордонного досвіду з питань управління інформаційною безпекою.
ФК-6. Здатність використовувати іноземну мову для отримання додаткових знань і умінь з питань управління інформаційною безпекою, взаємодіяти з іноземними партнерами.
ФК-7. Здатність організовувати та проводити аналіз оточення організації установ з метою виявлення та закриття можливих каналів витоку інформації.
ФК-8. Здатність використовувати механізми забезпечення управління інформаційною безпекою у її визначальних сферах.
ФК-9. Здатність організації реагування на загрози на об’єктах критичної інфраструктури, установах та підприємствах.
ФК-10. Здатність забезпечувати неперервність бізнесу згідно з встановленою політикою інформаційної безпеки.
ФК-11. Здатність впроваджувати та забезпечувати функціонування комплексних систем захисту інформації.

Результати навчання

ПРН-3. Вміти за допомогою абстрактного мислення, аналізу та синтезу оцінювати результати професійної діяльності та забезпечувати її якість, бути критичним і самокритичним, наполегливим щодо поставлених завдань і взятих зобов’язань.
ПРН-4. Вільно спілкуватися державною мовою.
ПРН-5. Вільно спілкуватися іноземною мовою у межах потреби своєї професійної діяльності.
ПРН-6. Впроваджувати процеси, що базуються на національних та міжнародних стандартах, виявлення, ідентифікації, аналізу та реагування на інциденти інформаційної безпеки

ПРН-7. Вміти розробляти комплекс організаційних заходів щодо формування системи управління інформаційною безпекою.
ПРН-8. Вміти використовувати сучасне програмно-апаратне забезпечення інформаційно-комунікаційних технологій щодо формування системи управління інформаційної безпеки.
ПРН-10. Вміти аналізувати виклики та загрози інформаційної безпеки об'єктів критичної інфраструктури та синтезувати інформацію щодо розроблення та реалізації стратегій та політики безпеки.
ПРН-11. Вміти забезпечувати процеси захисту та функціонування системи управління інформаційною безпекою та захисту інформації на основі практик, навичок та знань, щодо інфраструктури кіберфізичних систем та інформаційних потоків.
ПРН-12. Вміти використовувати програмні та програмно-апаратні комплекси захисту інформаційних ресурсів.
ПРН-13. Вміти вирішувати задачі забезпечення та супроводу (в.т. числі: огляд, тестування, підзвітність) системи управління інформаційної безпеки згідно встановленої політики безпеки в інформаційно-комунікаційних системах.
ПРН-14. Вміти вирішувати задачі управління процедурами ідентифікації, автентифікації, авторизації процесів та користувачів в інформаційно-комунікаційних системах згідно встановленої політики інформаційної безпеки.
ПРН-16. Вміти реалізовувати заходи з протидії отриманню несанкціонованого доступу до інформаційних ресурсів і процесів в інформаційно-комунікаційних системах.
ПРН-17. Вміти розв'язувати задачі управління інфораційною безпекою в інформаційно-комунікаційних системах на основі моделей управління безпекою.
ПРН-18. Розуміти основні теоретичні поняття, застосовувати набуті практичні навички дослідження та підготовки документів, їх правильного використання в управлінській діяльності.
ПРН-19. Вміти впроваджувати заходи та забезпечувати реалізацію процесів попередження отриманню несанкціонованого доступу і захисту інформації в інформаційно-мунікаційних системах.
ПРН-20. Вміти аналізувати та проводити оцінку ефективності та рівня захищеності інформаційних ресурсів в інформаційно-комунікаційних системах згідно встановленої політики інформаційної безпеки.
ПРН-21. Вміти застосовувати теорії та методи захисту для забезпечення безпеки елементів об'єктів критичної інфраструктури, кіберфізичних систем та інформаційно-комунікаційних систем.
ПРН-22. Вміти застосовувати національні та міжнародні регулятори в сфері інформаційної безпеки щодо розслідування комп'ютерних інцидентів.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції – 32 год., лабораторні роботи – 16 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Моделювання інформаційних систем, Основи криптографічного захисту, Інструментальні засоби програмування.

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

В ході викладання дисципліни викладачем застосовуються пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний) та репродуктивний методи навчання. В якості методів викладання, які направлені на активізацію та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів, застосовуються презентації, бесіди, індивідуальні групові проєкти, майстер-класи.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Технологія Блокчейн не тільки BitCoin.

Технологія Блокчейн не тільки BitCoin. Централізовані та децентралізовані мережі – основні поняття. Основні поняття майнінгу. Транзакції. Проблема візантийских генералів. Направлений ациклічний граф.

Тема 2. Принцип роботи BitCoin.

Реєстр – основа біткоїна. Принцип роботи биткоїн. Біткоїн-транзакції. Майданчики обміну.

Тема 3. Застосування криптографії в блокчейн.

Основні вимоги до криптографічних геш-функцій. Формування ключів. Основи використання еліптичної кривой при формуванні ключів. Можливі труднощі з конценсусом. Протокол BITMESSAGE.

Тема 4. Правила формування блоків в блокчейн.

Правила формування блоку. Затримки підтвердження транзакцій.

Тема 5. Правила роботи блокчейн в біткойн.

Основні вимоги щодо формування транзакції, правильного блоку. Основні підходи до завдання умов щодо розподілу і держати монет. Схема Bitcoin-транзакції. BITCOIN SCRIPT. Операції у BITCOIN SCRIPT.

Використання механізму LOCKTIME.

Тема 6. Проведення транзакцій та формати ключів в біткойн.

Кодування BASE58CHECK. Управління ключами в мережі биткоїн. Ключі, їх формування. Створення транзакції. Структура транзакції. Входи та виходи транзакції. Формування правільного блоку.

Тема 7. Формування SmartCoins.

Смарт-контракти на MARKET PEGGED ASSETS. Маржинальна торгівля, основні поняття та принципи побудови. Криптовалютні біржі з можливостю торгівлі з плечом. Ризики маржинальної торгівлі. Опції підвищення конфіденційності користувачів.

Тема 8. Облікова система Atomic Swap.

Ідея Atomic Swaps і вимоги до облікової системи. Дії користувачів при атомарному обміні. Обмеження ATOMIC SWAPS.

Тема 9. Блокчейн та смарт-кантракти.

Результат виконання смарт-контракту. Критерії відмінності такласифікація платформ смарт-контрактів.

Життєвий цикл смарт-контракту та популярні шаблони умов. Смарт-контракти у токенізації. Види токенів та їх відмінності. Підходи до створення STABLECOIN.

Теми практичних занять

Практичні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Теми лабораторних робіт

Тема 1. Основи взаємодії з інтерфейсом Bitcoin вузла.
Тема 2. Робота з тестовою мережею Ethereum.
Тема 3. Робота з тестовою мережею Monero.
Тема 4. Основи взаємодії з інтерфейсами тестової мережі EOS.
Тема 5. Робота з децентралізованим сховищем даних IPFS.

Самостійна робота

Самостійна робота студента є однією з форм організації навчання, основною формою оволодіння навчальним матеріалом у вільний від аудиторних навчальних занять час. Під час самостійної роботи студенти вивчають лекційний матеріал, готуються до лабораторних робіт, контрольних робіт, заліків та іспитів. Студентам також рекомендуються додаткові матеріали (відео, статті) для самостійного вивчення та аналізу.

Неформальна освіта

В рамках неформальної освіти згідно відповідного Положення (http://surl.li/pxssv), освітня компонента або її окремі теми можуть бути враховано у разі самостійного проходження професійних курсів/тренінгів, отримання громадянської освіти, онлайн освіти, професійного стажування тощо.

За даним компонентом врахування тем, у разі успішного завершення курсів, не передбачено.

Література та навчальні матеріали

Основна література

1. Кравченко П. Блокчейн і децентралізовані системи. Ч. 1 – Харків: ПРОМАРТ, 2019. – 452 с. https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/0e26ed5b-990d-4271-85f8-573434a7722f/content
2. Кравченко П. Блокчейн і децентралізовані системи. Ч. 3 – Харків: ПРОМАРТ, 2020. – 306 с.
3. Новікова Наталія. Термінологія криптовалют. Самвидав, 2018. - 23 с. https://www.google.com.ua/books/edition/%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B8%D1%8F_%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BF%D1%82%D0%BE%D0%B2/EwJTDwAAQBAJ?hl=ru&gbpv=1&dq=%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%BC%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F+%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BF%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BB%D1%8E%D1%82.&printsec=frontcover
4. Wanjala Peter. A Beginner's Journey to Ethereum's Smart Contracts. [Peter Namisiko Wanjala], 2018. – 189 p. https://f.eruditor.link/file/2515045/
5. Vaneetvelde Kenny. Ethereum Projects for Beginners (code).Packt Publishing, 2018. – 92 p. https://www.google.com.ua/books/edition/Ethereum_Projects_for_Beginners/eWdmDwAAQBAJ?hl=ru&gbpv=1&dq=Kenny.+Ethereum+Projects+for+Beginners+(code).Packt+Publishing,+2018.+%E2%80%93+92+p.&printsec=frontcover
6. Skvorc Bruno. Learn Ethereum: The Collection. SitePoint, 2018. – 447 p. https://f.eruditor.link/file/2600916/
7. Synergy of building cybersecurity systems: monograph / S. Yevseiev, V. Ponomarenko, O. Laptiev, O. Milov and others. – Kharkiv: PC TECHNOLOGY CENTER, 2021. – 188 p. https://drive.google.com/drive/u/1/folders/1wOTN8N-GBGO06AnvjQHU1SdBl3xCaUju
8. Models of socio-cyber-physical systems security: monograph / S. Yevseiev, Yu. Khokhlachova, S. Ostapov, O. Laptiev and others. – Kharkiv: PC TECHNOLOGY CENTER, 2023. – 168 p. https://drive.google.com/drive/u/1/folders/1wOTN8N-GBGO06AnvjQHU1SdBl3xCaUju
9. Modeling of security systems for critical infrastructure facilities: monograph / S. Yevseiev, R. Hryshchuk, K. Molodetska, M. Nazarkevych and others. – Kharkiv: PC TECHNOLOGY CENTER, 2022. – 196 p. https://drive.google.com/drive/u/1/folders/1wOTN8N-GBGO06AnvjQHU1SdBl3xCaUju.

Додаткова література

10. Технології захисту інформації./ С. Е. Остапов, С. П. Євсєєв, О.Г. Король. – Чернівці : Чернівецький національний університет, 2013. – 471 с. http://kist.ntu.edu.ua/textPhD/tzi.pdf.
11. Євсєєв С. П. Кібербезпека: основи кодування та криптографії/ С. П. Євсеєв, О. В. Мілов, С. Е. Остапов, О. В. Сєвєрінов. – Харків: Вид. "Новий Світ-2000", 2023. – 657 с. https://drive.google.com/drive/u/1/folders/1wOTN8N-GBGO06AnvjQHU1SdBl3xCaUju.
12. Агєєв А. І. Криптовалюти, ринки та інститути / А. І. Агєєв, Є. Л. Логінов // Економічні стратегії. - 2018. - № 1. - С. 94-107. https://www.inesnet.ru/wp-content/mag_archive/2018_01/es2018-01-094-107_Ageev_Loginov.pdf.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Бали нараховуються за наступним співвідношенням:
•лабораторні роботи: 30% семестрової оцінки;
•самостійна робота: 10% семестрової оцінки;
•контрольна робота: 20% семестрової оцінки;
•іспит: 40% семестрової оцінки

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/

Погодження

Силабус погоджено 28.08.2024 Завідувач кафедри
Сергій ЄВСЕЄВ

28.08.2024 Гарант ОП
Роман КОРОЛЬОВ